

Alle Nationens forstandigste Mænd

Taler

Christopher Hansteen

Dato

27 februar 1884

Sted

Kristiania

Omstendigheter

Riksrett mot regjeringen Selmer (1)

1 [...]

Idet jeg nu gaar over til at fremsætte min Mening om Sagen, vil jeg foreløbig udtale, at jeg fuldkommen deler den af Defensor hævdede Opfatning, at det
5 ligger ganske udenfor Rigsrettens Competence, til afgjørelse af Tvivl eller Meningsforskjel mellem Statsmagterne, med for disse bindende Virkning at afgive nogen Fortolkning af Grundlovens Bestemmelser, udenfor hvad Rettens Virksomhed som kriminel Domstol medfører. Saadant ligger ganske udenfor Rigsrettens Virksomhedssfære, idet Rigsretten efter Bestemmelsen i
10 Grundlovens § 86 intet andet Hverv har end at dømme i Sager som af Odelstinget maattet anlægges mod Statsraadets eller Høiesterets Medlemmer for E m b e d s f o r b r y d e l s e r eller mod Medlemmer af Stortinget for Forbrydelser, hvori de som saadanne maatte have gjort sig skyldige. Den er saaledes kun - indenfor den angivne Begrænsning for dens Omraade - en
15 kriminell Domstol uden anden Myndighed, end den, at afgjøre Spørgsmaalet om den Anklagedes Skyld eller Uskyld, og - i Tilfælde af Fældelse - at ilægge Lovens Straf. Og herved har den selvfølgelig som enhver anden kriminel Domstol strængt at holde sig efterrettelig Budet i Grundlovens § 96: at ingen maa dømmes uden efter Lov. Ligesom i mindre Straffesager skal der ogsaa i
20 Rigsretssager handles efter Lov og Ret, saaledes som ogsaa udtrykkelig er udtalt i den for Rigsretsdommere foreskrevne Ed, ligesom i den alminnelige Dommered. Ene og alene Loven skal være Regelen og Rettesnoren. Efter den skal der handles og dømmes, uden at nogetsomhelst andet og tænkeligt Hensyn maa komme i aller ringeste Betragtning. Jeg nævner dette for derved at have
25 udtalt, at jeg finder al Tale om, at Rigsretten er en politisk Domstol, at dens Domme skulle være enten Udslag af Folkeviljen og Folkemeningen eller Afgjørelse af Konflikter mellem Statsmagterne eller, i Tilfælde afgjørende

Udtalelse angaaende Regjeringens System og Holdning o.s.v., at være aldeles
30 forkastelig. Ifølge Grundlovens § 86 og § 96, ikke mindre end, hvad
Retfærdighed ligefrem kræver, har Domstolen ingen Myndighed udenfor
Loven. At holde sig dette skarpt for øie, er en ueftergivelig Fordring til
Dommerne. At handle efter en modsat Opfatning vilde være en Forgaaelse mod
Ed og Pligt.

35 [...]

Denne Paastand om, at de Kongelige Raadgivere her have gjort sig skyldig i
lovstridig og strafbar Handlemaade er ganske ubeføiet. Til at gjøre det
40 indlysende for Enhver, at her ikke kan være Spørgsmaal om strafbart Forhold
skulde det synes at være tilstrækkeligt at pege paa den Kjendsgjering, at den
Mening, som af de Kongelige Raadgivere er gjort gjældende, er den samme, der
har været anerkjendt som rigtig ikke alene af alle tidligere Medlemmer af
Statsraadet, men ogsaa af alle tidligere Storthings mest fremragende Mænd, ja,
45 som naar bortsees fra enkelte motstridende Røster, har været den almindelige
raadende paa alle de Storthing hvor Spørgsmaalet har været fremme, lige fra vor
Statsforfatnings første Tid, da flere af Forfatningens Grundlæggere endnu
havde Sæde paa Stortingene, indtil vore Dage, det vil sige: indtil Juni Maaned
1880, at det endvidere er den samme Mening, som ogsaa i Theorien har været
50 den almindeligst antagne baade af vore egne og af udenlandske
Videnskabsmænd, og den samme som den Dag i Dag ansees for den utvivlsomt
rette ikke alene af saagodtsom alle kyndige Jurister men overhodet af det store
Flertal af den mest oplyste Del af Nationen.

55 At det var de kongelige Raadgiveres Overbevisning, at den Mening, at begge
Statsmagters Enighed udfordres til en Grundlovs forandring, er den rette og i
Grundloven hjemlede, kan under disse Omstændigheder ikke betvivles. Der er
heller ingen, som betvivler det. Men var det deres Overbevisning, saa var det
efter den Ed, de have svoret, at vise Konstitutionen Lydighed og Troskab,
60 saavelsom efter Grundlovens § 30, deres ubetingede Pligt at gjøre denne Mening
gjældende. Ved ikke at gjøre dette vilde de svigtet sin Pligt og sin Ed. At det
skulde være Uforstand, ja endog strafbar Uforstand, at have denne Mening og
handle efter samme, kan der selvfølgelig ikke være Tale om, naar den selvsamme
Mening gennem to Menneskealdre har være givet Medhold af Nationens
65 forstandigste Mænd, og har været saa almindelig antagen, at de enkelte, der ikke
have villet anerkjende samme, med god Grund have været anseede for Særlinger

eller Pardoxxmagere. Men at de Kongelige Raadgivere da, fordi de have gjort, hvad de ikke kunde undlade, uden ligefrem at bryde sin Ed, skulde kunne
70 ilægges Straf af den Gund, at der pludselig i Juni 1880 var bleven Pluralitet paa Storthinget for, at den af dem befulgte Mening, den indtil da almindelig antagne Mening ikke længer skal være den rette og i Grundloven hjemlede, - dette er en saa uhørt Paastand, at den af forstandige og retsindige Dommere maa tilbagevises som et Paafund, der kun er skikket til at vække Forundring
75 over, at noget saa urimeligt kan fremkomme under alvorlige offentlige Forhandlinger. En Dom, der gav denne Paastand Medhold, vilde karakterisere som mensvorne Mænd eller som uforstandige Taaber alle dem der fra 1814 og indtil nu have indtaget de betydningsfuldeste Stillinger i det offentlige Liv (blandt disse da ogsaa den Mand, som stod i Spidsen for Regjeringen, da
80 Resolutionerne af 29 Mai og 15 Juni 1880 blev afgivne og som af Storthinget i 1881 blev tilstaaet Pension). En Dom som nævnt vilde ogsaa karakterisere paa samme Maade de Medlemmer af nærværende Domstol, som antage den hidtil befulgte Mening for at være den i Grundloven hjemlede, fremdeles vilde den karakterisere paa samme Maade selv mange af dem, der nu optræder som
85 Anklagere, idet ogsaa disse ere blandt dem, som tidligere have erkjendt, at Kongens Samtykke er fornødent forat en Forandring i Statsforfatningen kan finde Sted.

[...]

90 Det sees saaledes, at Grundlovens Bestemmelser, forsaavidt de vedkomme Materien om den kongelige Sanktion føie sig godt og naturligt sammen, naar man læser Grundloven med den Tanke, at den ved samme etablerede Statsforfatning er et indskrænket Monarki i sædvanlig Betydning, med andre
95 Ord en Statsforfatning, hvorefter de to væsentlige Statsmagters, Kongemagten og Nationalforsamlingens, Enighed som Regel er nødvendig.

Men læser man derimod Grundloven med den af Anklagerne hævdede Forudsætning, at Kongen ikke har nogen anden Sanktionsret end den, som i §§
100 77, 78 og 79 er tillagt ham med Hensyn til Love, saa er det umuligt at faa Sammenhæng i Grundlovens Bestemmelser. Paafallende vilde i denne Henseende den Form være, som § 77 har. At Forskriften om Nødvendigheden om Kongens Sanktion med Hensyn til Love skulde komme faldende ind som noget, der uden videre fulgte af sig selv, vilde være høist besynderligt, dersom
105 det ikke antages allerede implicite at være sagt i Bestemmelsen om, at

Statsforfatningen skal være indskrænket monarkisk.

110 **Kilde**
<http://nettressurser.no>

Emner
Riksrett

115 **URI**
<https://www.virksommeord.no/tale/alle-nationens-forstandigste-maend>

120

125

130

135

140